

Dosarul nr. 2ra-1945/21

Prima instanță – Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud.: N. Arabadji)

Instanța de apel – Curtea de Apel Chișinău (jud.: A. Pahopol, R. Pulbere, O. Cojocaru)

DECIZIE

12 ianuarie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în următoarea componență:

Președintele ședinței, judecătorul – Svetlana Filincova,

judecătorii – Maria Ghervas, Mariana Pitic, Victor Burduh, Dumitru Mardari,

examinând recursul declarat de Zadic Mihail și Zadic Raisa, reprezentați de avocatul Pelin Valeriu,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Zadic Mihail și Zadic Raisa împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile și încasarea prejudiciului moral,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 26 octombrie 2021, prin care s-a respins apelul declarat de Zadic Mihail și Zadic Raisa, și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 23 februarie 2021,

c o n s t a t ă:

La 5 mai 2020, Zadic Mihail și Zadic Raisa au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile și încasarea prejudiciului moral.

În motivare au indicat că, la 5 octombrie 2012, Zadic Mihail și Zadic Raisa s-au adresat la Judecătoria Centru, mun. Chișinău cu cerere de chemare în judecată împotriva pârâtei Nastas Alla, prin care au solicitat stabilirea modului de folosință a bunurilor imobile, situate în mun. Chișinău, str. Copăceni, nr. XXX, care se examinează de 7,5 ani în prima instanță.

În cadrul examinării cauzei de către instanța de judecată, de mai multe ori, au fost lezate drepturile lor.

Inițial, cererea de chemare în judecată a fost restituită de instanța de fond din motivul neachitării taxei de stat.

Curtea de Apel Chișinău a casat încheierea dată, ca fiind neîntemeiată, după care cauza a fost scoasă de pe rol, însă și această încheiere a fost casată de instanța de recurs.

Reclamanții au precizat că a fost dispusă o expertiză funciară de către instanța de judecată, care se efectuează mai mult de 3 ani.

Deși, potrivit Legii nr. 1086-XIV din 23 iunie 2000 cu privire la expertiza judiciară, expertizele se efectuează în termen de 2 luni, instanța de judecată nicicum nu a reacționat la această încălcare flagrantă, fapt care condiționează examinarea cauzei într-un termen nerezonabil, prin ce s-a încălcat art. 6 §1 CEDO.

Zadic Mihail are aproximativ 69 de ani și Zadic Raisa 66 de ani, ambii fiind în vârstă avansată, pensionari și suferă de diferite boli, iar judecarea cauzei durează deja peste 9 ani, în prima instanță, constituie o perioadă excesivă, ceea ce le-a provocat o stare de incertitudine, stres, disconfort și suferințe fizice, psihice și morale.

Reclamanții au menționat că din cauza aflării dosarului pe rolul primei instanțe, au insomnie, încordare și stres permanent. Sunt nevoiți să administreze calmante și somnifere în exces și tratament pentru dureri de inimă și pentru scăderea tensiunii arteriale, care i-a dus la o stare de depresie și s-a creat impresia că nu știu dacă vor mai trăi până în ziua când se va emite hotărârea judecătorească, dacă cauza se va examina în așa ritm încetinit, ani de zile.

Pentru tergiversarea cauzei ce vizează stabilirea modului de folosință a bunurilor imobile și nerespectarea termenului rezonabil (cauza se judecă din anul 2012, în prima instanță), reclamanții au solicitat încasarea prejudiciului moral care le-a fost cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil, în mărime de 100 000 de lei și încasarea tuturor cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 23 februarie 2021, acțiunea s-a respins, ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la 23 mai 2021, Zadic Mihail și Zadic Raisa, reprezentați de avocatul Pelin Valeriu, au declarat apel, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 23 februarie 2021, cu emiterea unei noi hotărâri, de admitere a acțiunii integral.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 26 octombrie 2021, s-a respins apelul declarat de Zadic Mihail și Zadic Raisa, reprezentați de avocatul Pelin Valeriu, și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 23 februarie 2021.

La 15 noiembrie 2021, Zadic Mihail și Zadic Raisa, reprezentați de avocatul Pelin Valeriu, au declarat recurs, solicitând casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 26 octombrie 2021 și a hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 23 februarie 2021 și emiterea unei decizii noi, de admitere a acțiunii integral.

În motivare au indicat că instanțele ierarhic inferioare au constatat că acestea au constatat că a avut loc tergiversarea examinării cauzei, au stabilit încălcarea, dar eronat au motivat că încălcarea este corectă.

Concluzia instanței de judecată precum că nedepunerea cererii de urgentare a examinării cauzei exclude examinarea ei în termene rezonabile este eronată.

Instanța de judecată este organ, conform legii, poate lua măsuri împotriva încălcărilor drepturilor participanților la proces și poate, în cazurile prevăzute de lege, sancționa persoana care împiedică buna desfășurare a procesului, pentru a evita tergiversarea cauzei, ceea ce nu s-a efectuat.

Instanța de fond și cea de apel nu au luat în considerare faptul că acțiunea civilă la cererea de chemare în judecată împotriva pârâtei Nastas Alla, care are ca obiect stabilirea modului de folosință a bunurilor imobile, se examinează până în prezent, mai mult de 9 ani, în prima instanță.

În cadrul examinării cauzei de către instanța de judecată, de mai multe ori, au fost lezate drepturile lui Zadic Mihail și Zadic Raisei, atunci când tergiversarea cauzei a avut și are loc din cauza pârâtei Nastas Alla, care s-a folosit, și până în prezent se folosește, cu rea-credință, de drepturile sale procesuale, iar instanța nu a întreprins și nu întreprinde măsurile necesare, pentru a pune capăt oricărui abuz de aceste drepturi.

Astfel, examinarea cauzei, așa un timp îndelungat, mai mult de 9 ani în prima instanță, constituie o perioadă excesiv de îndelungată, fapt care a dus la crearea unei stări de incertitudine, stres, anxietate, depresie și disconfort, la suferințe foarte mari, care sunt suportate până în prezent.

Recurentul consideră că decizia Curții de Apel Chișinău nu este suficient de motivată și nu prezintă un răspuns la toate argumentele invocate la judecarea cauzei în fond.

Ca urmare, instanța a încălcat dreptul la un proces echitabil.

Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei, la 26 octombrie 2021.

În virtutea art. 434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cererea de recurs a fost declarată la 15 noiembrie 2021, respectiv, în termenul prevăzut de art. 434 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art.439 alin. (2) și (3) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței, timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată, instituit în acord cu alin. (2).

La 7 decembrie 2021, Curtea Supremă de Justiție a comunicat intimatului recursul, informând despre necesitatea depunerii referinței, în termen de o lună de la data primirii scrisorii.

Până la data examinării recursului, intimatul referință nu a depus.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 29 decembrie 2021, recursul declarat Zadic Mihail și Zadic Raisa, reprezentați de avocatul Pelin Valeriu, a fost considerat admisibil.

Potrivit art. 441 și art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului, verificând, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În temeiul art. 444 din Codul de procedură civilă, prezentul recurs se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora, pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

La caz, Colegiul a considerat inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie, pentru a permite instanței verificarea legalității deciziei atacate.

Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat, pe baza înscrisurilor prezente la dosar.

În esență, reprezentantul recurenților și intimatului au avut posibilitatea să prezinte poziția în scris și să răspundă la argumentele părții adverse.

Mai mult, nici un participant nu a solicitat audierea publică a cauzei (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Auza Vilho Eskelinen și alții v. Finlanda*, 19 aprilie 2007, §§ 72 – 75, *Eriksson v. Suedia*, 12 aprilie 2012, §§ 66 și 72, *Pönkä v. Estonia*, 8 noiembrie 2016, §§ 33 – 34).

În §§ 26 – 27 din decizia Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 ce vizează excepția de neconstituționalitate a art. 444 din Codul de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile art. 6 CEDO, chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență, nu este afectat accesul liber la justiție.

Astfel, verificând decizia contestată, în lipsa părților, în raport cu criticile formulate în recurs, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este întemeiat și urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, din următoarele considerente.

În corespundere cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze, integral sau parțial, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

Potrivit art. 2 alin. (1) și (2) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, orice persoană fizică sau juridică care consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată ce vizează constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare *reclamant*).

Sarcina nemijlocită de aplicare a dispozițiilor legii enunțate, prin stabilirea mărimii reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea drepturilor sus-menționate, le revine instanțelor de judecată în fiecare caz individual, conform regulilor de

competență jurisdicțională, specificate la capitolul IV din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova.

Colegiul reține că, la 5 octombrie 2012, Zadic Mihail și Zadic Raisa s-au adresat în instanță cu cerere de chemare în judecată împotriva pârâtei Nastas Alla, prin care au solicitat stabilirea modului de folosință a bunurilor imobile, situate în mun. Chișinău, str. Copăceni, nr. XXX, cauză care se examinează, până în prezent, în prima instanță.

În cadrul examinării cauzei, prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 25 martie 2013, s-a dispus efectuarea expertizei tehnice în construcții Centrului de Expertize Judiciare Independente.

Ulterior, prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 24 ianuarie 2014, a fost admis demersul avocatului reclamantilor Zadic Mihail, Zadic Raisa – Axinte Andrei, fiind dispusă efectuarea expertizei tehnice în construcții, la Centrul Național de Expertize Judiciare.

Prin scrisoarea nr. 512 din 30 ianuarie 2014, cauza a fost restituită instanței, fără efectuarea expertizei.

La 2 februarie 2016, a parvenit raportul de expertiză judiciară, întocmit de expertul judiciar al Laboratorului de expertize judiciare în construcții și evaluare al CNEJ pe lângă Ministerul Justiției.

Prin încheierea Președintelui Judecătoriei Chișinău din 3 februarie 2016, cauza civilă dată a fost redistribuită aleatoriu, repetat, din motivul promovării judecătorului în procedură căruia se afla cauza.

Prin încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 3 august 2016, a fost admis demersul avocatului Pelin Valeriu de a dispune efectuarea expertizei funciare suplimentare, fiind pusă în sarcina Centrului de Expertize Judiciare Independente.

Prin scrisoarea nr. 214 din 2 septembrie 2016, cauza a fost restituită, fără executare.

Prin încheierea Președintelui Judecătoriei Chișinău din 15 ianuarie 2019, cauza nominalizată a fost redistribuită aleatoriu, unui alt judecător specializat în materie de drept civil, în legătură cu desemnarea judecătorului pentru examinarea dosarelor în materie contravențională și a judecătorului de instrucție.

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 1 ianuarie 2020, procesul în cauza civilă dată a fost reluat, având în vedere parvenirea demersului, cu solicitarea materialelor cadastrale.

Prin urmare, instanța de recurs constată că acțiunea civilă se examinează în instanța de fond, mai bine de opt ani, ceea ce reprezintă o perioadă destul de îndelungată, pentru examinarea unei cauze civile.

Potrivit art. 6 din Convenția Europeană, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că durata rezonabilă a unei proceduri trebuie apreciată în funcție de circumstanțele cauzei și cu ajutorul următoarelor criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților competente, precum și miza litigiului pentru cel interesat.

Complexitatea cauzei poate fi generată, în primul rând, de complexitatea stării de fapt, care trebuie elucidată.

Colegiul constată că soluționarea cauzei în prima instanță este una relativ complexă. Obiectul litigiului cauzei, căreia i se invocă încălcarea termenului rezonabil de examinare, este stabilirea modului de folosință a bunurilor imobile.

La 24 ianuarie 2014, s-a pus în discuție demersul reclamațiilor ce țin de dispunerea efectuării expertizei tehnice în construcție, pentru a putea fi stabilit modul de folosință și determinare a imobilului din litigiu.

La 16 decembrie 2015, a fost întocmit raportul de expertiză.

La 3 august 2016, reclamanții au solicitat efectuarea expertizei funciare suplimentare, care nu a mai fost executată, procesul fiind reluat la 1 iunie 2020.

Astfel, dosarul s-a aflat la Centrul Național de Expertize Judiciare, mai mult de 3 ani și 7 luni, perioadă în care cauza civilă a fost suspendată.

Instanța de recurs constată că durata procedurii în mod nerezonabil s-a datorat deficiențelor autorităților și nicidecum, ca urmare a respectării drepturilor procesuale a reclamanților, care au solicitat efectuarea expertizelor.

Astfel, nu se poate reține o culpă a reclamanților în prelungirea duratei procesului civil, or, folosirea mijloacelor procedurale prevăzute de lege, nefiindu-le imputabilă.

Raportul de expertiză este un element decisiv în soluționarea cauzei respective, însă faptul că durata acestora a fost una excesivă, nu poate fi pusă în seama reclamanților, dar pe conduita autorităților responsabile de efectuarea expertizelor.

De asemenea, și suspendarea proceselor de drept din motivul declarării stării de urgență în legătură cu situația epidemiologică, circumstanțe ce au atras amânarea examinării cauzei, nu pot fi imputate reclamanților.

Respectiv, procedura desfășurată în fața primei instanțe în cauza civilă intentată de Zadic Mihail și Zadic Raisa împotriva pârâtei Nastas Alla privind stabilirea modului de folosință a bunurilor imobile, nu corespunde exigentelor art. 6 din CEDO și nici jurisprudenței Curții Europene care a reținut constant că „sarcina judecătorului este de a veghea ca toate elementele susceptibile să influențeze soluționarea pe fond a litigiului, să facă obiectul unei dezbateri în contradictoriu între părți.

Or, aflarea cauzei civile pe rol, de circa 9 ani, doar în prima instanță, este rezultatul neexaminării cauzei de către instanța de judecată.

Ținând cont de perioada examinării cauzei civile octombrie 2012 – și până în prezent, ianuarie 2022, Colegiul constată că termenul de examinare a cauzei civile este unul excesiv și a fost încălcat de către instanța de judecată, ceea ce generează constatarea acestei încălcări.

Astfel, implicând distincția dintre existența unui drept și, respectiv, a unui interes legitim, o asemenea complexitate a cauzei nu poate justifica durata procedurii examinării cauzei, deja mai mult de nouă ani.

Instanța de recurs conchide că instanțele inferioare eronat au constatat că acțiunea reclamanților nu poate viza procesul echitabil, sub aspectul termenului nerezonabil, din perspectiva art. 6 alin. (1) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, deoarece termenul rezonabil de judecare a cauzei civile a fost respectat.

Or, cauza civilă depusă de Zadic Mihail și Zadic Raisa împotriva pârâtei Nastas Alla privind stabilirea modului de folosință a bunurilor imobile se examinează

din anul 2012 și până în prezent, în prima instanță, deci „termen nerezonabil”, apreciat din perspectiva jurisprudenței CEDO, potrivit art. 6 alin. (1) din Convenție.

Termenul rezonabil în sine a depășit o limită rezonabilă.

Prin jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a statuat că, pentru state reprezintă o obligație nu numai respectarea „termenului rezonabil” prin crearea unui sistem judiciar eficient care să nu permită întârzieri procedurale sau administrative, ci și oferirea unor remedii efective pentru situația depășirii duratei rezonabile a procedurilor judiciare.

Deci, la caz, instanța de judecată, din anul 2016 și până în anul 2020, timp în care cauza a fost suspendată, a avut un rol pasiv, deși avea obligația pozitivă de a solicita de la autoritatea competentă informații referitoare la situația efectuării expertizei.

În acest context, instanța de judecată nu a dat dovadă de o diligență specială, impusă de art. 6 alin. (1) din Convenție, procesul fiind lăsat suspendat o perioadă destul de îndelungată.

Or, instanțele de judecată au o responsabilitate deosebită în ceea ce privește asigurarea respectării duratei rezonabile a procedurii, întrucât acestea sunt considerate de Curtea Europeană, în primul rând, responsabile pentru aplicarea efectivă a dispozițiilor Convenției în dreptul intern.

În cauzele Buchholz împotriva Germaniei, pct. 49; Papageorgiou împotriva Greciei, pct. 40, Curtea a reiterat că întârzierile imputabile statului pot conduce la concluzia nerespectării unui termen rezonabil.

Statul este responsabil pentru toate serviciile sale: al autorităților judiciare (Humen împotriva Poloniei, pct. 66) și al oricărei instituții publice (Martins Moreira împotriva Portugaliei, pct. 60).

Chiar și în cadrul sistemelor juridice care consacră principiul disponibilității, atitudinea părților nu scutește instanțele de asigurarea celerității impuse de art. 6 § 1 (Pafitis și alții împotriva Greciei, pct. 93; Tierce împotriva San Marino, pct. 31; Sürmeli împotriva Germaniei (MC), pct. 129.)

La fel se întâmplă atunci când colaborarea unui expert se dovedește necesară în cursul procedurii: judecătorul este cel care trebuie să asigure pregătirea și desfășurarea rapidă a procesului Capuano împotriva Italiei, pct. 30 – 31; Versini împotriva Franței, pct. 29; Sürmeli împotriva Germaniei (MC), pct. 129.

Statelor contractante le revine sarcina de a-și organiza sistemul judiciar în așa fel încât instanțele lor să poată asigura fiecăruia dreptul de a obține o sentință definitivă asupra plângerilor referitoare la drepturile și obligațiile sale cu caracter civil într-un termen rezonabil (Scordino împotriva Italiei (nr. 1) (MC), pct. 183; Sürmeli împotriva Germaniei (MC), pct. 129).

Colegiul constată că acțiunea reclamantului de obligare a pârâtului la plata daunelor morale este, în parte, întemeiată, acestuia fiindu-i încălcat dreptul la un proces echitabil, sub aspectul termenului rezonabil.

Totodată, instanța menționează că, la momentul depunerii acțiunii, 5 mai 2020, termenul de examinare a acțiunii depusă de Zadic Mihail și Zadic Raisa împotriva pârâtei Nastas Alla privind stabilirea modului de folosință a bunurilor imobile era de șapte ani și jumătate. În cererea de recurs, recurenții au invocat că, și la momentul actual, acțiunea încă se află pe rolul instanței de fond.

Respectiv, instanța de recurs va lua în considerare întreaga durată a examinării cauzei civile și nu numai până la momentul adresării în instanța de judecată, or, astfel a constatat și Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauzele Cimpoș v. Republica Moldova din 14 decembrie 2021, Cristea v. Republica Moldova din 12 februarie 2019, Titan Total Group v. Republica Moldova din 6 iulie 2021.

În virtutea art. 2 alin. (6) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

Conform art. 2036 alin. (1) Cod civil în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.

În coroborare cu art. 5 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

Deci quantumul daunelor morale se stabilește prin apreciere, ca urmare a aplicării de către instanță a criteriilor referitoare la consecințele negative suferite în plan fizic și psihic, măsura în care au fost ele afectate, luându-se în considerare și principiul general al echității, iar suma apreciată să nu fie vădit disproporțională cu sumele acordate de Curtea Europeană.

La caz, Colegiul reține că examinarea cauzei, mai bine de nouă ani, în prima instanță, constituie o perioadă excesiv de îndelungată, fapt care a dus la crearea unei stări de incertitudine, stres, anxietate, depresie și disconfort, la suferințe ale reclamaților care sunt persoane în etate.

Respectiv, instanța de recurs consideră justificat și dreptul acestora la repararea prejudiciului moral cauzat.

În cauza Cimpoș v. Republica Moldova din 14 decembrie 2021, CtEDO a conchis că a avut loc o încălcare a art. 6 & 1 din Convenție, ca urmare a duratei excesive a procedurii judiciare, ceea ce generează acordarea unui prejudiciu moral pentru prejudiciul suferit de reclamant.

De asemenea, Curtea a notat că nivelul despăgubirilor trebuie să fie unul rezonabil în comparație cu prejudiciile acordate de Curte, în cazuri similare (Burdiv v. Rusia).

Deci Colegiul, apreciind consecințele încălcărilor, conchide că suma de 60 000 de lei reprezintă o reparație echitabilă pentru recurenți/reclamanți, care urmează a fi acordată, cu titlu de prejudiciu moral.

În circumstanțele expuse, având în vedere cele constatate, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a încasa din contul bugetului de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Zadic Mihail și Zadic Raisa, prejudiciul moral, în mărime de 60 000 de lei.

Suma de 60 000 de lei este una rezonabilă și echitabilă, fiind o despăgubire utilă și suficientă, fiind corespunzătoare și criteriilor de despăgubire, stabilite de CtEDO prin jurisprudența sa, pentru o durată a examinării acțiunii în instanța de judecată, de peste nouă ani.

Or, cuantumul prejudiciului moral pretins de către Zadic Mihail și Zadic Raisa, în mărime de 100 000 de lei, este disproporțional și excesiv în raport cu criteriile stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pentru durata examinării cauzei respective.

Potrivit art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat, în cazul în care instanța judecătorească a interpretat în mod eronat legea.

În concluzie, instanța de recurs menționează că instanțele inferioare au a interpretat în mod eronat reglementările Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Cu referire la cheltuielile de judecată, Colegiul menționează că, în acord cu art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cererea părții care a avut câștig de cauză, cheltuielile de judecată.

Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.

După cum rezultă din cererea de chemare în judecată, reclamanții au solicitat și compensarea cheltuielilor de judecată.

Colegiul reține că reclamanții au dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor, în baza normelor de drept menționate, în măsura în care s-a demonstrat că acestea au fost suportate realmente în mod necesar, în limita unui cuantum rezonabil.

Însă, în tot contextul dosarului, reclamanții nu au indicat expres ce tip de cheltuieli de judecată solicită a fi compensate, or, dispoziția art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă stipulează că cheltuielile de judecată se încasează la cererea părții.

În acest sens, Colegiul subliniază că reclamanții nu au prezentat nicio dovadă care să confirme suportarea cărorva cheltuieli de judecată, precum un contract de asistență juridică.

Astfel, ei nu au prezentat probe ce țin de pretențiile acestora, de încasare a cheltuielilor de judecată.

Prin urmare, Colegiul nu va acorda nicio despăgubire, în acest sens, deoarece reclamantul nu și-a justificat pretențiile sale în nici un fel (a se vedea *Prepelita v. Republica Moldova*, nr. 50799/14, §§ 46-49, 3 decembrie 2019).

Din motivele expuse, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe și de a emite o hotărâre nouă, de admitere a acțiunii.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Zadic Mihail și Zadic Raisa, reprezentați de avocatul Pelin Valeriu.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 26 octombrie 2021 și hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 23 februarie 2021, adoptate în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Zadic Mihail și Zadic Raisa împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile și se adoptă o hotărâre nouă, prin care:

Se admite parțial cererea de chemare în judecată depusă de Zadic Mihail și Zadic Raisa împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile și încasarea prejudiciului moral.

Se constată faptul încălcării dreptului lui Zadic Mihail și Zadic Raisa la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile.

Se încasează de la bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Zadic Mihail și Zadic Raisa, suma de 60 000 (șaizeci de mii) de lei, cu titlu de prejudiciu moral.

În rest, acțiunea se respinge, ca neîntemeiată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul:

Svetlana Filincova

judecătorii:

Maria Ghervas

Mariana Pitic

Victor Burduh

Dumitru Mardari